

**MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING**

**MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING**

Anbefalinger fra:

Rådgivningsgruppen om guidelines for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler

Indhold

1. Indledning og baggrund.....	3
1.1. Rådgivningsgruppens baggrund.....	3
1.2. Rådgivningsgruppens kommissorium	3
1.3. Præmisser for arbejdet.....	4
1.4. Forsøgs- og udviklingsmidler på Ministeriet for Børn og Undervisnings område	5
1.5. Fremgangsmåde	6
2. Vurderinger af de enkelte guidelines fra Skolerådets formandskab.....	7
2.1. Vurdering af forslag til guidelines fra Skolerådets formandskab i forhold til folkeskolens udviklingsprogram	7
2.2. Vurdering af forslag til guidelines fra Skolerådets formandskab i forhold til Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler	13
3. Rådgivningsgruppens konklusioner og anbefalinger	15
3.1. Udvikling af en velfungerende infrastruktur.....	16
3.2. Udvikling af ny viden om, hvad der virker	17
3.3. Implementering af viden i praksis	20
3.4. Organisatorisk forankring, udvikling og drift	21
Bilag 1. Rådgivningsgruppens sammensætning.....	23
Bilag 2. Forslag til guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab	24

1. Indledning og baggrund

1.1. Rådgivningsgruppens baggrund

Regeringen vil gennemføre en reform af folkeskolen. Som et integreret element i reformarbejdet gennemføres et udviklingsprogram.

Formålet med folkeskolens udviklingsprogram er dobbelt.

For det første er formålet ”at igangsætte konkrete udviklingsaktiviteter på strategisk udvalgte områder, der vurderes at have væsentlig betydning for realisering af regeringens mål om en fagligt stærk folkeskole for alle”. Udviklingsprogrammet kan således konkret bidrage til den langsigtede forandringsproces, som en reform af folkeskolen er.

Desuden er det formålet ”at gennemføre projekter med et stærkt metodisk design, der kan generere viden og skabe grundlag for spredning af tiltag med dokumenteret effekt. De metodiske krav vil således blive væsentligt skærpet i forhold til den eksisterende praksis i forhold til forsøgs- og udviklingsmidler med statslig medfinansiering”. Hermed vil forsøgene kunne skabe resultater, der er til gavn for hele folkeskolen.

Formandskabet for Skolerådet afgav i december 2011 som led i sin rådgivning af børne- og undervisningsministeren et forslag til guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler. Formålet med disse guidelines er at styrke de nationale forsøgs- og udviklingsprojekters generaliserbarhed, så den viden og de resultater, forsøgs- og udviklingsprojekterne bidrager med, har værdi for både politikere og praktikere for fremtidens udvikling af folkeskolen.

Børne- og undervisningsministeren har besluttet at nedsætte en rådgivningsgruppe, der skal rådgive ministeren om, hvordan forslaget fra Skolerådets formandskab til guidelines kan implementeres i såvel udviklingsprogrammet som ved anvendelsen af forsøgs- og udviklingsmidler generelt på Ministeriet for Børn og Undervisnings område.¹ Det er børne- og undervisningsministerens intention, at udviklingen af danske dagtilbud og undervisningstilbud fremover i højere grad skal baseres på viden om, hvad der virker. Det stiller krav om, at der fremover er fokus på en mere strategisk og systematisk anvendelse af forsøgs- og udviklingsprojekter på Ministeriet for Børn og Undervisnings område.

1.2. Rådgivningsgruppens kommissorium

I kommissoriet for rådgivningsgruppens arbejde uddybes de to hovedopgaver på følgende måde:

Rådgivningsopgaven i forhold til folkeskolens udviklingsprogram

---

¹ En oversigt over rådgivningsgruppens sammensætning findes i bilag 1.

For det første skal rådgivningsgruppen konkret vurdere fordele og ulemper i forslaget til guidelines i relation til udviklingsprogrammets formål og med afsæt heri komme med en samlet vurdering af:

- Hvilke guidelines, der kan og bør implementeres umiddelbart?
- Hvor er der behov for justering af guidelines – og hvilke nye guidelines, der eventuelt bør træde i stedet?
- Har ministeriet kapacitet til at implementere guidelines, eller er der i relation til implementeringen behov for kapacitetsudviklende initiativer?

Rådgivningsopgaven i forhold til Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler

Rådgivningsgruppen skal for det andet rådgive om, hvordan forslaget fra Skolerådets formandskab kan implementeres, når det gælder ministeriets øvrige anvendelse af forsøgs- og udviklingsmidler. Det gælder både på folkeskolens område og på de øvrige områder inden for Ministeriet for Børn og Undervisnings ressort.

Denne del af opgaven kan for så vidt besvares med afsæt i det samme sæt spørgsmål. Udfordringen her er imidlertid også den, at det overordnede formål med ministeriets øvrige anvendelse af forsøgs- og udviklingsmidler hidtil ikke er klart beskrevet. Der er store forskelle på praksis mellem områderne, og forsøgs- og udviklingsprojekterne er af meget forskellig karakter.

Rådgivningsgruppens opgave er således også at vurdere, om der kan findes en samlet model for guidelines for forsøgs- og udviklingsmidler på Ministeriet for Børn og Undervisnings område, og hvilke konkrete guidelines en sådan model bør indeholde.

1.3. Præmissen for arbejdet

Rådgivningsgruppen skal, som det fremgår af kommissoriet ovenfor, både rådgive børne- og undervisningsministeren om guidelines for folkeskolens udviklingsprogram og for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler.

Det er væsentligt at understrege, at det formål, der er formuleret i relation til såvel udviklingsprogrammet som ministeriets forsøgs- og udviklingsmidler, udgør en grundlæggende præmis for rådgivningsgruppens arbejde.

Hvad skal guidelines regulere?

En guideline er en retningslinje, en standard eller et krav, der regulerer eksempelvis processer eller produkter.

Både for folkeskolens udviklingsprogram og for de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter, der er finansieret af Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler, er sigtet, at guidelines skal bidrage til sikre en *ny praksis*. Guidelines skal med andre ord bidrage til at skabe en *forandring* i forhold til den eksisterende praksis.

Rådgivningsgruppen hæfter sig ved, at målene for guidelines for henholdsvis folkeskolens udviklingsprogram og Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler imidlertid er ikke enslydende og derfor heller ikke nødvendigvis sammenfaldende.

I relation til folkeskolens udviklingsprogram præciseres det, at forandringsprocessen er et udtryk for en skærpelse i forhold til den eksisterende praksis, idet der er et ønske om at gennemføre projekter med et *stærkt metodisk design*, der kan *generere viden* og skabe grundlag for spredning af tiltag *med dokumenteret effekt*. Rådgivningsgruppen har på baggrund heraf forudsat, at det i relation til folkeskolens udviklingsprogram er hensigten at gennemføre projekter, hvor forskellige typer effektevalueringer får en central placering.²

I relation til forsøgs- og udviklingsmidlerne er det Ministeriet for Børn og Undervisnings intention at skabe *viden om, hvad der virker*, og sikre en *mere strategisk og systematisk anvendelse* af forsøgs- og udviklingsmidlerne.

Præciseringen af sigtet med folkeskolens udviklingsprogram genfindes imidlertid ikke i formålet for anvendelsen af ministeriet forsøgs- og udviklingsmidler, hvor rådgivningsgruppen her forudsætter, at rammerne for valg af design er bredere. Det gælder både for folkeskoleområdet og for dagtilbud, ungdomsuddannelser og voksenuddannelsesområdet.

1.4. Forsøgs- og udviklingsmidler på Ministeriet for Børn og Undervisnings område

Der afsættes årligt en række bevillinger på børne- og undervisningsministeriets område, der overvejende er målrettet forsøgs- og udviklingsaktiviteter. I 2012 udgør midlerne samlet set cirka 700 millioner kroner og kan opdeles i følgende fem aktivitetskategorier:

1. *Forligsbelagt forsøg og udvikling*

Aktiviteterne i denne kategori vedrører politiske aftaler, herunder primært afløb af den nu opsagte globaliseringsaftale, satspuljeaftaler og finanslovsaftaler.

2. *Tekniske udgifter*

Denne kategori vedrører en række tekniske udgifter, som primært vedrører statens selvforsikringsordning og administrationsbidrag til ministeriets interne driftsudgifter i relation til administrationen af forsøgs- og udviklingsmidlerne.

3. *Tilskud til foreninger og institutioner*

Aktiviteterne i denne kategori vedrører primært tilskud af driftsmæssig karakter til forskellige foreninger og institutioner som for eksempel skoleforeninger, elevorganisationer og private organisationer med tilbud af uddannelsesmæssig karakter.

4.a. *Tidligere besluttede forsøgs- og udviklingsinitiativer og berettigede forventninger*

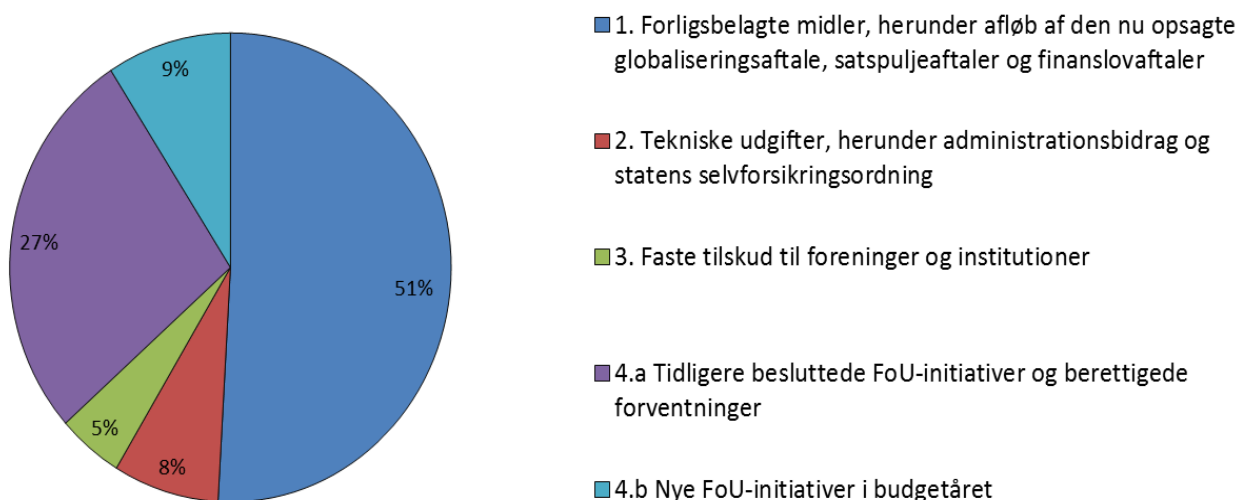
² Det netop lancerede forsøg med tolærerordninger, der er det ene af de to første projekter i folkeskolens udviklingsprogram, indikerer, at børne- og undervisningsministeren som led i folkeskolens udviklingsprogram vil afprøve nye designs og metoder – i det konkrete tilfælde et randomiseret forsøg – der ikke tidligere har været anvendt på børne- og undervisningsministeriets område.

Aktiviteterne i denne kategori vedrører projekter og tilskud, der følger dels af beslutninger truffet før 2012, dels af berettigede forventninger fra tilskudsmodtagere som følge af gentagen og tilbagevendende økonomisk støtte fra ministeriets forsøgs- og udviklingsmidler.

4.b. Nye forsøgs- og udviklingsinitiativer

Aktiviteterne i denne kategori vedrører nye forsøgs- og udviklingsprojekter, som børne- og undervisningsministeren beslutter at igangsætte i 2012.

Figur 1 nedenfor illustrerer fordelingen af forsøgs- og udviklingsmidler opgjort på aktivitetskategorier. Størstedelen af midlerne i kategori 4a og 4b går til nationale forsøgs- og udviklingsprojekter af den type, der er fokus for rådgivningsgruppens arbejde.

1.5. Fremgangsmåde

Rådgivningsgruppen har holdt fire møder i perioden fra den 14. marts til den 10. april 2012.

Gruppens drøftelse har taget afsæt i de ti guidelines, der er indeholdt i forslaget fra Skolerådets formandskab om guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler.³ Det ti guidelines er grupperet i følgende fire undergrupper og har været genstand for tematiserede drøftelser.

- Fokusering af formålet med nationale projekter finansieret af forsøgs- og udviklingsmidler (guideline 1, 2 og 4)
- Krav til inddragelse af områdets vidensaktører i en forberedende fase (guideline 3)
- Rådgivning og støtte til udarbejdelsen af projekter (guideline 5-8)

³ En samlet oversigt over de ti guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab er vedlagt som bilag 2.

- Vidensformidling og vidensspredning (guideline 9-10).

Denne tematisering afspejler sig også i struktureringen af rådgivningsgruppens vurderinger i kapitel 2, der indeholder rådgivningsgruppens vurderinger af forslag til guidelines om folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab.

I kapitel 3 opsummerer rådgivningsgruppen sine anbefalinger til børne- og undervisningsministeren.

Kontoret for reform af folkeskolen har varetaget sekretariatsbetjeningen af rådgivningsgruppen.

2. Vurderinger af de enkelte guidelines fra Skolerådets formandskab

Dette afsnit indeholder rådgivningsgruppens vurdering af fordele og ulemper i relation til implementering af forslag til guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab. Der indledes i afsnit 2.1 med en vurdering af forslaget i relation til folkeskolens udviklingsprogram, mens afsnit 2.2 indeholder rådgivningsgruppens vurderinger af implementeringspotentialer i forhold til forsøgs- og udviklingsprojekter finansieret af Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler.

2.1. Vurdering af forslag til guidelines fra Skolerådets formandskab i forhold til folkeskolens udviklingsprogram

Fokusering af formålet med nationale forsøgs- og udviklingsprojekter (guideline 1, 2 og 4)

Guideline 1, 2 og 4 præciserer formålet med de nationale projekter finansieret for nationale forsøgs- og udviklingsprojekter, jævnfør boks 1.

I tråd med disse tre guidelines er det rådgivningsgruppens vurdering, at der er behov for at udvikle alternativer til den hidtidige forsøgs- og udviklingstradition, hvor de nationale forsøgs- og udviklingsmidler er allokert til talrige lokale forsøgs- og udviklingsprojekter, hvor der både indholdsmæssigt og evalueringmæssigt har været meget frie rammer for skoler og kommuner.

Boks 1. Guideline 1, 2 og 4 fra Skolerådets formandskab

Guideline 1

Når der gennemføres projekter på folkeskolens område for nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør formålet altid være at udvikle praksis- og anvendelsesorienteret viden om elevernes læring, udvikling og trivsel.

Guideline 2

Den viden, der kommer ud af nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør kunne generaliseres og anvendes til gavn for hele folkeskolen.

Guideline 4

På baggrund af denne inddragelse bør ministeren træffe beslutning om, hvilke indsatsområder der skal afprøves

i nationale forsøgs- og udviklingsprojekter.⁴ Det bør prioriteres at vælge få, store projekter.

Det er i rådgivningsgruppen vurderingen, at værdien og relevansen af guideline 1, 2 og 4 i relation til folkeskolens udviklingsprogram vil være stor. Det er væsentligt, at de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter får et klart fokus på elevernes læring, udvikling og trivsel, bliver større og gennemføres med henblik på at tilvejebringe generaliserbar viden.

Der er i rådgivningsgruppen bred enighed om, at effektevalueringer udgør et kvalificeret bud på, hvordan der på børne- og undervisningsministeriets område – ligesom det er tilfældet på andre sektorområder – tilvejebringes mere håndfast og generaliserbar viden om effekter af indsatser, der kan bidrage til at understøtte politikudviklingen og udviklingen af uddannelsessektoren.

Der sondres inden for evalueringslitteraturen mellem to tilgange til effektevalueringer: den kvantitative effektmåling og den kvalitative evaluering. Der er i rådgivningsgruppen enighed om, at det i designet af gode effektevalueringer som regel vil være sådan, at de to tilgange udgør et værdifuldt supplement til hinanden, jævnfør boks 2.

Boks 2. Karakteristika ved den gode effektevaluering

Gode effektevalueringer indeholder både analyser af, hvor stor effekten af indsatsen er, og hvorfor og hvordan den er fremkommet, samt overvejelser vedrørende omkostninger og gevinster ved indsatsen. Herved opnås rigest mulig information om indsatsen.

Der er en række karakteristika, der kendetegner den gode effektevaluering. Det drejer sig om følgende:

- Der er et velfunderet teoretisk grundlag for forståelse af sammenhængen mellem årsag og virkning; hvordan og *hvorfor* indsatsen formodes at virke
- Der foretages en implementeringsanalyse, der kan være både kvalitativ og kvantitativ, som informerer om gennemførelsen af indsatsen, herunder godtgør, at den faktisk leverede indsats er i overensstemmelse med den indsats, det var hensigten at levere
- Der er et troværdigt kontrafaktisk sammenligningsgrundlag
- Der foretages en kvantitativ effektmåling, som siger noget om størrelsen og den statistiske signifikans af effekten
- Der vil ofte være behov for at foretage kvalitative analyser, som kan give eksplorative indikationer af karakteren af de mekanismer, hvorved indsatsen virker
- Der foretages vurderinger af omkostninger og gevinster ved indsatsen
- På basis af alle disse elementer foretages en vurdering af resultaternes generaliserbarhed.

Den kvantitative effektmåling baseres ideelt på et randomiseret forsøg, alternativt kan andre solide kvantitative metoder tages i brug. Ofte benyttes:

- Surveydata, som kan belyse adfærdsmæssige effekter af indsatsen
- Registerdata, som med stor troværdighed kan belyse effekten på objektive udfald.

Den kvalitative evaluering kan antage flere forskellige former. Det kan for eksempel være:

- Strukturerede observationsstudier, hvor faktisk adfærd observeres med udgangspunkt i forskellige værk-

⁴ Den inddragelse, der henvises til i denne sætning, er beskrevet i guideline 3. En samlet oversigt over formandskabets guidelines findes i bilag 2.

tøjer

- Forløbsundersøgelser, hvor det forsøges at identificere dynamik, som kan bidrage til at forklare de observerede effekter.

Den kvantitative effektmåling har hidtil været anvendt i et relativt beskedent omfang på børne- og undervisningsministeriets område. Det er rådgivningsgruppens vurdering, at en opprioritering af gode effektevalueringer vil være et positivt skridt, der kan bidrage til at tilvejebringe et mere robust og informativt vidensgrundlag.

Et karakteristisk træk ved den kvantitative effektmåling er, at der kan opstilles et relativt entydigt evidenshierarki, der afspejler metodernes evne til med en kendt sikkerhed at dokumentere styrken i sammenhængen mellem indsats og effekt. Det randomiserede forsøg anses for at være den mest sikre og valide metode og omtales ofte som "guldstandard" eller det ideelle evalueringsdesign, når det handler om at tilvejebringe statistisk generaliserbar viden om effekter af en indsats. Det er imidlertid også væsentligt at pege på, at der findes en række andre robuste kvantitative metoder til effektmåling (for eksempel differenceindifferences designs og naturlige eksperimenter).

Boks 3. Eksempler på måling af effekter af klassestørrelse

Der er i mange år forsket i, hvad klassestørrelsen betyder for elevernes indlæring. En stor del af *den tidligere kvantitative forskning* konkluderede, at der ikke er nogen stærk sammenhæng.

Studierne led imidlertid under, at der ikke var taget hånd om det såkaldte selektionsproblem. Det vil sige, at det i studierne ikke er tilfældigt, hvilke elever der gik i henholdsvis store og små klasser. Hvis undervisningen ikke fungerer godt, vil der være øget tendens til, at elever bliver taget ud af klassen, og skolen vil ikke placere nye elever i den. Dårligt fungerende klasser kan derved blive mindre med tiden, og godt fungerende klasser omvendt større.

En stor del af den *nyere forskning om emnet* kommer uden om dette problem ved at fokusere på *tilfældig variation* i klassestørrelse. Det mest berømte eksempel er *STAR-eksperimentet*, som er det eneste større, randomiserede sociale eksperiment på området: "The Tennessee Student/Teacher Achievement Ratio experiment". Det blev foretaget i sidste halvdel af 1980'erne og omfattede 11.600 elever på 80 skoler. Elever og lærere blev tilfældigt fordelt i klasser af normal størrelse (22-25 elever) og mindre størrelse (13-17 elever). Man fandt signifikant positive effekter på elevernes faglige færdigheder af at gå i små klasser, og cost-benefit-beregninger i Krueger (2003) indikerer, at det samfundsøkonomisk kan betale sig at sænke klassestørrelsen.

Et nyere og ressourcemæssigt langt mindre omfattende dansk studie udnyttede et såkaldt *naturligt eksperiment* (Heinesen, 2010). Studiet benyttede variationer fra årgang til årgang inden for den samme skole i størrelsen af fagspecifikke klasser, der er forskellige fra grundklasserne. Gennem brug af registerdata og afgangskarakterer mv. fandt studiet positive effekter på karaktererne af at sænke klassestørrelsen. Effekternes størrelse er omtrent den samme som i STAR-eksperimentet.

Kilde: Heinesen, E. (2010): "Estimating class-size effects using within-school variation in subject-specific classes", *Economic Journal*, vol. 120, pp. 737-760; Krueger, A.B. (2003): "Economic considerations and class size", *Economic Journal*, vol. 113, pp. F34-F63.

Uanset hvilken metode der anvendes, bør der sættes nogle minimumsstandarder eller -krav til måden, hvorpå evalueringen gennemføres. Dette vil bidrage til en sikker metodologi og løbende udvikling. Det vil således være væsentligt at gennemføre gode evalueringer, som fokuserer på *hvordan* og *hvorfor*, det vil sige undersøge, hvordan forskellige forsøgs- og udviklingsprojekter påvirker og spiller sammen med den gældende praksis i skolen/institutionen – og hvilke udfordringer, der er forbundet med at udvikle de aktuelle læringsmiljøer.

Rådgivningsgruppen vurderer, at der kan være situationer, hvor der i forsøgs- og udviklingssammenhæng efterspørges en viden – for eksempel af mere beskrivende eller udviklingsskabende karakter – hvor det ikke vil være relevant at gennemføre en effektevaluering. Der vil fortsat være mulighed herfor inden for ministeriets forsøgs- og udviklingsmidler, jævnfør afsnit 2.2 nedenfor.

Krav til inddragelse af områdets vidensaktører i en forberedende fase (guideline 3)

Guideline 3 har fokus på den forberedende fase i forsøgs- og udviklingsarbejdet, hvor der træffes beslutning om, hvilke indsatsområder der skal prioriteres. Konkret indeholder denne guideline et forslag til, hvordan der sikres en hensigtsmæssig inddragelse af områdets praktikere fra skoler og kommuner, forskere og andre interessenter forud for ministerens valg af indsatsområder. Der foreslås etableret en database for lokale udviklingsprojekter, ligesom der foreslås afholdt et årligt symposium, jævnfør boks 4.

Boks 4. Guideline 3 fra Skolerådets formandskab

Ministeren bør formalisere inddragelsen af praktikere fra skoler og kommuner, forskere og andre interessenter forud for ministerens valg af indsatsområder for projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler. Det kan gøres ved, at

- der etableres en internetbaseret database for lokale udviklingsprojekter
- der afholdes et årligt symposium om centrale temaer,
  - hvor lokale og nationale projekter præsenteres
  - hvor nye udviklingsbehov identificeres
  - hvor kommuner, skoler, professionshøjskoler, forskningsinstitutioner med flere har mulighed for at finde sammen om fremtidige forsøgs- og udviklingsprojekter.

Det er rådgivningsgruppens vurdering, at folkeskolens område er kendetegnet ved en række vidensaktører, der har forskellige vidensbehov og prioriteter, når det gælder tilvejebringelsen af ny viden. Der kan være behov for at formalisere inddragelsen af aktørerne.

Rådgivningsgruppen vurderer, at forslaget om at afholde et årligt seminar eller symposium med deltagelse af skoler, kommuner, forskere og andre interessenter kan have værdi, da det giver vidensaktørerne en mulighed for at mødes og skabe ny kontakter. Det er imidlertid rådgivningsgruppens vurdering, at et årligt møde mellem områdets vidensaktører ikke er tilstrækkeligt for at sikre en systematisk inddragelse af vidensaktørerne.

Rådgivningsgruppen peger på, at udvælgelse af de rigtige forsøgs- og udviklingsindsatser forudsætter solid viden om, hvilke udfordringer skolerne oplever. Derfor foreslår gruppen, at det i forbindelse med

den årlige prioritering af nye forsøgs- og udviklingsprojekter på børne- og undervisningsministeriets område vil være vigtigt at afdække skolernes udfordringer. Det kan gøres på flere måder, jævnfør anbefaling 2 nedenfor.

Derimod er det rådgivningsgruppens vurdering, at forslaget om etablering af en database med lokale udviklingsprojekter næppe vil blive noget virkningsfuldt input til forberedelsen af de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter. Det er i praksis ikke realistisk at skabe en database med lokale projekter. Der vil være stor risiko for en u hensigtsmæssig tilfældighed, i forhold til hvilke lokale projekter der registres, og stor variation i kvalitet og dokumentation af de projekter, der registreres.

Rådgivning og støtte til udarbejdelsen af projekter (guideline 5-8)

Guideline 5-8 har fokus på krav til ansøgninger og vurderinger af konkrete forsøgs- og udviklingsprojekter. Som det fremgår af boks 5 og 6 er hovedmålet med dette sæt af guidelines at sikre en formalisering af den rådgivning, børne- og undervisningsministeren modtager, ved udarbejdelsen af krav til ansøgninger og vurdering heraf. Der lægges vægt på, at rådgivningen er baseret på praksiskendskab såvel som forsknings- og udviklingsorienteret viden.

Boks 5. Guideline 5-7 fra Skolerådets formandskab

Guideline 5

Ministeren bør nedsætte en rådgivningsgruppe bestående af praktikere fra skoler og kommuner og forskere, som skal rådgive og støtte udformningen af krav til projektansøgninger.

Rådgivningsgruppen bør udvælges, så den har kompetencer inden for og kendskab til det praktiske arbejde på det valgte indsatsområde, hvad der kan implementeres i praksis samt forskningsmæssige metoder, der kan sikre generaliserbar viden om elevers læring, udvikling og trivsel.

Grundlaget for rådgivningsgruppens arbejde bør være disse guidelines.

Guideline 6

Rådgivningsgruppen bør foretage en faglig vurdering af projektansøgninger i forhold til deres beskrivelse af indsatsen, herunder

- den forandringsteori, som projektet udarbejdes på baggrund af
- hvad projektet indebærer af støtte og forpligtelser for de deltagende kommuner og skoler.

Guideline 7

Rådgivningsgruppen bør også foretage en faglig vurdering af projektansøgninger, i forhold til i hvilken grad de vil resultere i praksis- og anvendelsesorienteret, generaliserbar viden om elevernes læring, udvikling og trivsel, herunder

- det metodiske designs evne til at tilvejebringe denne type viden
- hvordan projektet kan udbredes efterfølgende, hvis resultaterne er positive.

Det er rådgivningsgruppens vurdering, at den formalisering af rådgivningen, der foreslås af Skolerådets formandskab, er unødvendig bureaukratisk og ufleksibel. Desuden er det vurderingen, at det ikke er

hensigtsmæssigt at sammenblende rådgivning af praksisorienteret karakter og videnskabelig kvalitetssikring, som der lægges op til i forslaget.

Det er følgelig rådgivningsgruppens vurdering, at det i stedet vil være mere effektivt at sikre praksisrelevans og forskningsfaglig kvalitet i de konkrete forsøgs- og udviklingsprojekter ved at udvikle et antal minimumsstandarder for forskellige typer af forsøgs- og udviklingsprojekter.

Skønner børne- og undervisningsministeren, at der i relation til udviklingsprogrammet er behov for rådgivning af den ene eller anden art, foreslår rådgivningsgruppen alternative modeller, der kan træde i stedet for guideline 5-7, jævnfør anbefaling 7.

Guideline 8 indeholder et forslag om, at det er rådgivningsgruppen, der indstiller, hvilke forslag børne- og undervisningsministeren bør gennemføre, jævnfør boks 6. Det er rådgivningsgruppens vurdering, at den rådgivningsopgave, det er at udarbejde indstillinger om, hvilke forsøgs- og udviklingsprojekter – deriblandt de projekter, der ud fra forskningsfaglige kriterier vurderes at være kvalificerede – der konkret skal gennemføres, er en opgave, der indeholder såvel strategiske som politiske elementer og bør varetages af embedsværket i Ministeriet for Børn og Undervisning, jævnfør anbefaling 8.

Boks 6. Guideline 8

På baggrund af de faglige vurderinger af projektansøgningerne bør rådgivningsgruppen indstille projekter til ministeren til gennemførelse. Ministeren bør på den baggrund træffe beslutning om udmøntning af projekter, herunder arbejdsdelingen mellem ministeriet og projektejer i forbindelse med projektets gennemførelse.

Vidensformidling og vidensspredning (guideline 9-10)

Rådgivningsgruppen er optaget af, hvordan vidensformidling og vidensspredning kan medvirke til en effektiv implementering af ny viden i praksis.

Rådgivningsgruppen er for så vidt enig i betragtningen i guideline 9 om, at de projektansvarlige har et ansvar for vidensformidling og -spredning. Det er for rådgivningsgruppen væsentligt at understrege, at ansvaret for implementering af ny viden grundlæggende bør ligge i Ministeriet for Børn og Undervisning. Heri ligger også et ansvar for at vurdere, hvornår resultater fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter har en kvalitet, styrke og rentabilitet, der bør afstedkomme implementeringsinitiativer lokalt og nationalt.

Rådgivningsgruppen hæfter sig ved, at kanalerne til vidensspredning er langt mere mangfoldige, end det fremgår af guideline 9. Rådgivningsgruppen vil forholde sig til dette spørgsmål i sine anbefalinger.

Boks 7. Guideline 9 og 10

Guideline 9

For at sprede viden fra projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler bør

- resultater fra projekterne være offentligt tilgængelige på formaliseret vis for eksempel i form af en internetbaseret database
- de projektansvarlige forpligtes til at komme med anbefalinger om, hvordan resultaterne spredes – og til selv at deltage i denne formidling, for eksempel på tilbagevendende symposier.

Guideline 10

Ministeren bør i samarbejde med skoler og kommuner udarbejde en strategi for vidensspredning.

Rådgivningsgruppen vurderer, at en strategi for vidensspredning, som det er foreslået i guideline 10, er væsentlig. Strategien bør være bredt forankret i en national vidensstrategi for Ministeriet for Børn og Undervisning, og det bør tænkes nøje igennem, hvilke roller de forskellige vidensaktører har. Det er således ikke tilstrækkeligt alene at inddrage skoler og kommuner i udarbejdelsen af en vidensstrategi, som det foreslås i guideline 10. Professionshøjskoler spiller i kraft af deres opgave med udbud af grund-, efter- og videreuddannelse til folkeskolens lærere en helt central rolle i forhold til vidensspredning, der bør indtænkes.

Sammenfatning

I tabel 1 nedenfor opsummeres rådgivningsgruppens vurderinger af implementeringspotentialer i forslaget fra Skolerådets formandskab i forhold til folkeskolens udviklingsprogram. Som det fremgår af tabellen, er det rådgivningsgruppens vurdering, at halvdelen af de foreslåede guidelines kan og bør implementeres. I relation til de resterende guidelines har rådgivningsgruppen vurderet, at der med fordel kan foreslås justeringer. Disse justeringsforslag er uddybet i kapitel 3.

Tabel 1. Sammenfatning af rådgivningsgruppens vurderinger

	Kan og bør implementeres	Behov for justering
Guideline 1 – praksis- og anvendelsesorienteret viden om elevernes læring, udvikling og trivsel	x	
Guideline 2 – generaliserbar viden til gavn for hele skolen	x	
Guideline 3a – lokal database		x
Guideline 3b – årligt symposium	x	
Guideline 4 – få og store projekter	x	
Guideline 5 – rådgivningsgruppe rådgiver om krav til ansøgninger		x
Guideline 6 – rådgivningsgruppe vurderer ansøgninger		x
Guideline 7 – rådgivningsgruppe vurderer ansøgninger		x
Guideline 8 – rådgivningsgruppen indstiller, hvilke projekter der gennemføres		x
Guideline 9a – resultater gøres tilgængelige	x	
Guideline 9b – forpligtelse hos projektansvarlige til at deltage i formidling		x
Guideline 10 – strategi for vidensspredning	x	

2.2. Vurdering af forslag til guidelines fra Skolerådets formandskab i forhold til Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler

Det er rådgivningsgruppens overordnede vurdering, at det vil være af stor værdi for hele børne- og undervisningsområdet, hvis der etableres et samlet sæt guidelines eller et sæt af anbefalinger for forsøgs- og udviklingsprojekter på Ministeriet for Børn og Undervisnings område. I tråd med de vurderin-

ger, der er indeholdt i afsnit 2.1, er det således rådgivningsgruppens vurdering, at forslaget til guidelines fra Skolerådets formandskab med mindre justeringer kan anvendes på hele ministerområdet.

Der er flere grunde til, at det er vigtigt, at der indføres et samlet sæt guidelines for de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter på Ministeriet for Børn og Undervisnings område.

For det første er der behov for, at der også i relation til forsøgs- og udviklingsarbejdet tænkes i mere sammenhængende indsatser. Rådgivningsgruppen vurderer, at et samlet sæt guidelines kan bidrage til at nedbryde den områdetænkning, der i øjeblikket kendetegner Ministeriet for Børn og Undervisnings område. Områdetænkningen er naturlig og også i mange sammenhænge helt uproblematisk. Det er imidlertid vigtigt, at der – hvor det er relevant – åbnes mulighed for, at der laves samarbejde om forsøgs- og udviklingsprojekter på tværs af dagtilbud, folkeskole, ungdomsuddannelser og voksenuddannelser. Det kan være for eksempel være projekter, der har fokus på at skabe sammenhængende sprogindsatser i børnehave og skole. Det kan være projekter med fokus på uddannelsesfremmende indsatser for uddannelsesfremmede unge i folkeskolens udskoling og ungdomsuddannelserne. Mulighederne for sådanne projekter er meget begrænsede i dag.

For det andet er der behov for at skabe større tværfaglighed i indsatserne. Et samarbejde på tværs af områderne – for eksempel mellem dagtilbuddenes pædagoger og skolernes lærere – kan i sig selv bidrage til at skabe større tværfaglighed. Tværfagligheden kan med fordel søges fremmet, ved at der på alle områder er fokus på, at der ofte er mange faggrupper, der skal arbejde sammen for at skabe succesfulde indsatser over for eleverne, de studerende eller kursisterne.

For det tredje vil et samlet sæt guidelines og en mere sammenhængende tænkning på tværs af områderne i Ministeriet for Børn og Undervisning kunne bidrage til at styrke de strategiske prioriteringer.

Med disse helt overordnede vurderinger in mente er det rådgivningsgruppens vurdering, at der naturligvis kan være en række forskelle af for eksempel indholdsmæssig, styringsmæssig (herunder interessenternes inddragelse) og professionsmæssig karakter, der gør, at vilkårene for implementering vil være forskellige fra område til område. Det vil være en opgave i sig selv at sørge for effektiv implementering. Det forudsætter blandt andet inddragelse af områdernes forskellige aktører, en tydelig organisatorisk forankring af implementeringsopgaven og en vedvarende ledelsesmæssig fokus herpå. Denne udfordring vil rådgivningsgruppen forholde sig til i sine anbefalinger.

Endelig er der i relation til de enkelte guidelines behov for at foretage nogle sproglige tilpasninger, så den specifikke folkeskolekontekst, der afspejler sig i Skolerådets forslag, erstattes med en generel kontekst for hele ministeriet. Rådgivningsgruppen vurderer, at der er behov for sproglige justeringer i relation til guidelines 1, 2, 3 og 10. Boks 7 indeholder forslag til, hvordan de fire nævnte guidelines kan gøres meningsfulde og anvendelige for forsøgs- og udviklingsprojekter på hele ministeriets område.

Boks 7. Forslag til sproglige justeringer af guideline 1, 2, 3 og 10

Guideline 1

Når der gennemføres projekter på folkeskolens område for nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør formålet altid være at udvikle praksis- og anvendelsesorienteret viden om elevernes læring, udvikling og trivsel.

Forslag til ny formulering af guideline 1

Når der gennemføres projekter på Ministeriet for Børn og Undervisnings område for nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør formålet altid være at udvikle praksis- og anvendelsesorienteret viden om børns, elevers, studerendes eller kursisters læring, udvikling og trivsel.

Guideline 2

Den viden, der kommer ud af nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør kunne generaliseres og anvendes til gavn for hele folkeskolen.

Forslag til ny formulering af guideline 2

Den viden, der kommer ud af nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør kunne generaliseres og anvendes til gavn for hele det område, der undersøges.

Guideline 3

Ministeren bør formalisere inddragelsen af praktikere fra skoler og kommuner, forskere og andre interessenter forud for ministerens valg af indsatsområder for projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler.

Det kan gøres ved, at der afholdes et årligt symposium om centrale temaer,

- hvor lokale og nationale projekter præsenteres
- hvor nye udviklingsbehov identificeres
- hvor kommuner, skoler, professionshøjskoler, forskningsinstitutioner med flere har mulighed for at finde sammen om fremtidige forsøgs- og udviklingsprojekter.

Forslag til ny formulering af guideline 3

Ministeren bør formalisere inddragelsen af aktører, der repræsenterer institutionerne (ejere/bestyrelser, ledere og undervisere/pædagoger), relevante evaluerings- og forskningsmiljøer og andre interessenter forud for ministerens valg af indsatsområder for projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler.

Det kan gøres ved, at der afholdes et eller flere årlige symposier om centrale temaer,

- hvor lokale og nationale projekter præsenteres
- hvor nye udviklingsbehov identificeres
- hvor repræsentanter fra institutionerne (ejere/bestyrelser, ledere og undervisere/pædagoger), relevante evaluerings- og forskningsmiljøer med flere har mulighed for at finde sammen om fremtidige forsøgs- og udviklingsprojekter.

Guideline 10

Ministeren bør i samarbejde med skoler og kommuner udarbejde en strategi for vidensspredning.

Generel formulering af guideline 10

Ministeren bør i samarbejde med områdets centrale vidensaktører udarbejde en strategi for vidensspredning.

3. Rådgivningsgruppens konklusioner og anbefalinger

Det er rådgivningsgruppens overordnede vurdering, at forslaget til guidelines om folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab indeholder en række relevante betragtninger, der sætter fokus på et vigtigt spørgsmål om, hvordan de nationale forsøgs- og udviklingsmidler kan bidrage til,

at der tilvejebringes generaliserbar viden om, hvilke initiativer og indsatser der sikrer bedre dagtilbud og undervisningstilbud på børne- og undervisningsområdet.

Det er imidlertid rådgivningsgruppens vurdering, at mere principielle overvejelser om anvendelsen af Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler ikke kan ses løsrevet fra den indsamling, udvikling og implementering af viden, som finder sted i samarbejde mellem vidensaktørerne på ministeriets område.

Rådgivningsgruppen anbefaler på den baggrund, at udvikling af guidelines for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsprojekter bør tænkes sammen med en national vidensstrategi på hele ministeriets område. Denne nationale vidensstrategi skal med andre ord udgøre en samlende ramme for arbejdet med forsøgs- og udviklingsprojekter og de specifikke guidelines og anbefalinger, der bør gælde herfor. Som det fremgår af anbefaling 1 bør vidensstrategien indeholde tre elementer.

Anbefaling 1

Udvikling af guidelines for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsprojekter – på folkeskoleområdet såvel på de øvrige af ministeriets områder – bør tænkes sammen med en national vidensstrategi på børne- og undervisningsområdet, der indeholder tre elementer:

- Udvikling af en velfungerende infrastruktur
- Udvikling af ny viden om, hvad der virker
- Implementering af ny viden i praksis.

Det vil være relevant at formulere en overordnet målsætning for Ministeriet for Børn og Undervisnings nationale vidensstrategi, der præciserer, at ambitionen er at udvikle og forbedre beslutningsgrundlaget for politikere og praktikere på ministeriets område gennem en systematisk indsamling, udvikling og spredning af viden af høj kvalitet.

Denne brede målsætning er fuldt forenelig med de mere specifikke målsætninger, der er formuleret i forbindelse med for eksempel folkeskolens udviklingsprogram og ønsket om en mere systematisk og strategisk anvendelse af forsøgs- og udviklingsmidlerne på Ministeriet for Børn og Undervisnings område.

3.1. Udvikling af en velfungerende infrastruktur

En væsentlig forudsætning for udvikling af vidensgrundlaget på Ministeriet for Børn og Undervisnings område er, at der er en velfungerende infrastruktur. Det vil sige, at der foretages

- indsamling af relevante og valide data, der er tilgængelige i nationale registre
- opsamling og kvalitetsvurdering af eksisterende national og international viden.

I relation til data er der både en vigtig opgave i at udvikle og tilvejebringe valide data og sørge for tilgængelighed. Dette kan forudsætte udvikling af nye måleinstrumenter. Det er rådgivningsgruppens vur-

dering, at der eksempelvis på folkeskolens område både kommunalt og nationalt er en række politiske udfordringer, når det gælder tilgængelighed i forhold til data.

For så vidt angår udfordringen i relation til opsamling og strukturering af eksisterende national og international viden, er det væsentligt, at Ministeriet for Børn og Undervisning tager ansvar for organisering og opfølgning, herunder uddelegerer opgaver til de relevante forskningsmiljøer.

En væsentlig forudsætning for styrkelse af infrastrukturen er et effektivt samspil mellem vidensaktørerne på børne- og undervisningsområdet. Der er et stort antal vidensaktører – universiteter, evaluerings- og forskningsinstitutter, professionshøjskoler (videnscentre), konsulenthuse og Ministeriet for Børn og Undervisning – der på forskellig vis bidrager til vidensproduktionen på Ministeriet for Børn og Undervisnings område. Mangfoldigheden er grundlæggende en styrke, men også en potentiel udfordring, da arbejdsdelingen ikke nødvendigvis er tydelig.

Rådgivningsgruppen anbefaler, at infrastrukturen styrkes på særligt to områder.

Anbefaling 2

Der er særligt behov for, at infrastrukturen styrkes ved

- løbende udvikling, indsamling og sikring af tilgængeligheden af data om såvel indsatser og tilhørende omkostninger som relevante karakteristika ved de børn, elever, studerende og kursister, der modtager dag- eller undervisningstilbud (for eksempel faglige resultater, alsidige udvikling og trivsel og motivation).
- at fastlægge en klar ansvarsplacering for opgaven med at skabe overblik over eksisterende viden om effekter af indsatser samt kontinuerlig opsamling og strukturering af national og international viden på strategisk prioriterede områder ved gennemførelse af reviews. Rådgivningsgruppen anbefaler, at ansvar for organisering og opfølgning ligger i Ministeriet for Børn og Undervisning, der uddelegerer opgaver til de relevante forskningsmiljøer.

3.2. Udvikling af ny viden om, hvad der virker

Udvælgelse af nationale forsøgs- og udviklingsprojekter er en balancerende af en række hensyn (politiske, skolernes vidensbehov, eksisterende viden, det metodemæssigt mulige, det økonomisk og implementeringsmæssigt mulige). Det er, som det påpeges i guideline 3 i forslaget fra Skolerådets formandskab, vigtigt at have kendskab til de forskellige aktørers udfordringer og vidensbehov.

Rådgivningsgruppen vurderer, at forslaget om at afholde et årligt seminar eller symposium med deltagelse af skoler, kommuner, forskere og andre interessenter kan have værdi, da det giver aktørerne en mulighed for at mødes og skabe nye kontakter. Det er imidlertid rådgivningsgruppens vurdering, at et årligt møde mellem områdets aktører ikke er tilstrækkeligt til at garantere en systematisk inddragelse af alle aktører.

Rådgivningsgruppen anbefaler derfor:

Anbefaling 3

Som supplement til forslaget om et årligt symposium, gennemføres en kortlægning, hvor der på baggrund af eksisterende viden, indledende fokusgruppeinterview og efterfølgende repræsentativ survey med deltagelse af professionelle og børn, elever, studerende og kursister, tilvejebringes en systematisk og repræsentativ viden om de udfordringer, som praktikerne oplever som de mest betydelige. Ordningen evalueres, før der tages stilling til, om kortlægningen skal gentages med passende mellemrum.

Guideline 1, 2 og 4 sætter nogle klare mål og rammer for arbejdet med forsøgs- og udviklingsprojekter på folkeskolens områder.

I overensstemmelse med forslaget til guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler er det rådgivningsgruppens vurdering, at det er væsentligt, at de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter får et klart fokus på børnenes, elevernes, studerendes og kursisterne læring, bliver større og gennemføres med henblik på at tilvejebringe generaliserbar viden.

Anbefaling 4

Der skal gennemføres flere gode effektevalueringer af større projekter.

Der vil stadig være mulighed for at gennemføre andre typer nationale forsøgs- og udviklingsprojekter finansieret for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler – det gælder både på folkeskoleområdet og ministeriets øvrige områder.

Rådgivning i relation til konkrete projekter

I Skolerådets forslag til guidelines fremhæves det, at forskningsfaglig viden ikke er en kernekompetence for Ministeriet for Børn og Undervisning. Derfor foreslås det, at ministeriets kompetencer styrkes og suppleres via ekstern rådgivning.

Det er rådgivningsgruppens klare opfattelse, at ønsker ministeriet i fremtiden at bidrage til at styrke vidensgrundlaget på ministeriets område, så er det en forudsætning, at der i ministeriet er medarbejdere, der har forsknings- og udviklingsorienteret indsigt. Disse bør rekrutteres bredt fra de eksisterende forsknings- og udviklingsmiljøer. Dette vil bidrage til at styrke ministeriets egen rådgivning af ministeren i alle faser om nationale forsøgs- og udviklingsprojekter, se desuden anbefaling 8.

Konkret foreslår rådgivningsgruppen, at ministeriet udvikler en klar terminologi på området, så det er enkelt at skelne mellem forskellige typer af forsøgs- og udviklingsprojekter. På beskæftigelsesområdet, hvor der er en lignende udviklingsproces i gang, sondres der eksempelvis mellem inspirationsprojekter, pilotprojekter og kontrollerede forsøg.

Ministeriet bør udvikle et sæt minimumsstandarder for forskellige typer af projekter, der medvirker til en sikker metodologi og løbende udvikling heraf, jævnfør anbefaling 5. Det bør naturligvis være sådan, at der kan stilles større krav til et stort og omkostningsfuldt projekt end til små projekter med en begrænset budgetramme.

Anbefaling 5

Ministeriet for Børn og Undervisning bør udvikle et begrebsapparat, der kan anvendes til at definere forskellige typer af forsøgs- og udviklingsprojekter. Der kan til brug for dette arbejde hentes inspiration fra andre ministerområder, herunder eksempelvis Beskæftigelsesministeriet.

Der skal i relation til hver af de forskellige projekttyper udarbejdes minimumsstandarder, der medfører en metodemæssig kvalitet i alle projekter.

Rådgivningsgruppen har i boks 8 nedenfor udarbejdet en skitse til, hvilke elementer en minimumsstandard for effektevalueringer bør indeholde. Mange af de samme elementer kan indgå i andre typer af projekter.

Boks 8. Skitse til minimumsstandarder for forsøg, der omfatter effektevalueringdesign

Skitse til elementer i minimumsstandarder for forsøg, der baseres på effektevalueringer:

- Beskrivelse af formålet med forsøget, herunder forandringsteori, indholdet af indsatser og udviklingsmål
- Identifikation af målgruppen for forsøget
- Krav til kvalitet, herunder professionel projektledelse og videnskabeligt formulerede forskningsspørgsmål for forsøget
- Støttemuligheder og forpligtelser for deltagende kommuner eller andre interessenter, herunder ledelsesmæssig opbakning til evaluering og gennemførelse af indsatserne
- Krav til evalueringdesign, herunder krav til specifikation af teoretisk grundlag, generaliserbarhed etc.
- Argumentation for gennemførlighed
- Konsoliderede partnerskaber/konsortier med klar ansvarsfordeling.

Det er helt afgørende, at der ved rådgivning i forbindelse med forberedelsen og gennemførelsen af konkrete projekter foretages en klar skelnen mellem en tematisk rådgivning og prioritering på den ene side og den forsknings- og udviklingsorienterede rådgivning på den anden.

Tematisk rådgivning og sparring bør indhentes så tidligt som muligt i den forberedende fase. Det er afgørende, at det sker, før de konkrete projekter defineres. Den tematiske rådgivning kan for eksempel gives i den fase, hvor det årlige seminar afholdes, og skolernes udfordringer og vidensbehov kortlægges, jævnfør anbefaling 3.

Den forsknings- og udviklingsorienterede rådgivning kan være relevant i flere faser. Den kan både være relevant i forbindelse med projektmodning og i forbindelse med en egentlig screening.

Anbefaling 6

Ekstern rådgivning i forbindelse med forberedelse og gennemførelse af konkrete forsøgs- og udviklingsprojekter bør ske på følgende måde.

Tematisk rådgivning og sparring bør indhentes så tidligt i processen som muligt.

Ønsker ministeren konkrete bud på, hvordan et forsøgs- og udviklingsprojekt indholds- og metodemæssigt kan gribes an, kan der som led i en prækvalificering indhentes konkrete forslag fra relevante tilbudsgivere.

Forsknings- og udviklingsorienteret rådgivning kan desuden have karakter af en screening og foretages, når de endelige projektansøgninger foreligger. Hovedformålet med screeningen er, at de projekter, der ikke lever op til de fastsatte minimumsstandarder, sorteres fra.

I relation til den tematiske rådgivning vil det være en mulighed, at børne- og undervisningsministeren indhenter rådgivning fra de eksisterende uddannelsesråd.

Forsknings- og udviklingsorienteret rådgivning, der ydes i forbindelse med screening af projektbeskrivelser, kan indhentes fra et eksisterende forskningsråd eller fra en gruppe med brede forsknings- og udviklingskompetencer, der på permanent eller ad hoc-basis rådgiver ministeren om nationale forsøgs- og udviklingsprojekter på børne- og undervisningsområdet. Gruppen bør sammensættes, så forskellige forskningsfaglige tilgange er ligeligt repræsenterede, og kan med fordel trække på udenlandske kompetencer. Forskningsrådenes regler om habilitet bør følges.

3.3. Implementering af viden i praksis

En effektiv strategi for implementering af ny viden fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter i praksis bør indgå som et integreret element i en national vidensstrategi for Ministeriet for Børn og Undervisning.

Rådgivningsgruppen anbefaler i tråd med guideline 9 i forslaget til guidelines fra Skolerådets formandskab, at nationale forsøgs- og udviklingsprojekter offentliggøres på en relevant hjemmeside.

Som nævnt i afsnit 2.1 ovenfor er det imidlertid rådgivningsgruppens vurdering, at Ministeriet for Børn og Undervisning har et stort ansvar, når det gælder vurdering af, hvornår resultater fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter har en kvalitet, styrke og rentabilitet, der bør afstedkomme en mere aktiv vidensspredningsindsats og eventuelle implementeringsinitiativer.

Rådgivningsgruppen anbefaler, at Ministeriet for Børn og Undervisning tager stilling til, hvordan der kan etableres en robust kvalitetssikring, så alle nye resultater ikke ufiltreret spredes uden en saglig vurdering af dem. Det vil ofte være sådan, at et projekt kan fremvise positive resultater på udvalgte områder.⁵ Udfordringen er imidlertid at afdække, hvilke indsatser der har størst effekt i forhold til den investering, som indsatsen er udtryk for. En national blåstempling af bestemte indsatser vil dog som regel forudsætte en yderligere afprøvning i større skala, der kan enten be- eller afkræfte det lovende resultat. Der kan også være behov for at afprøve forskellige typer af implementeringsløsninger.

---

⁵ John Hattie konkluderer i bogen ”Visible Learning. A Synthesis of over 800 Meta-analyses relating to Achievement.”, at over 90 procent af alle indsatser har positiv effekt.

En saglig vurdering af konkrete resultater er således væsentlig som en service i forhold til relevante målgrupper og ud fra et snævert prioriteringshensyn.

Rådgivningsgruppen peger på, at ansvaret for kvalitetssikring af ny viden tilvejebragt i nationale forsøgs- og udviklingsprojekter bør tænkes sammen med ansvarsplaceringen af opgaven med at skabe overblik over eksisterende viden om effekter af indsatser og kontinuerlig opsamling og strukturering af national og international viden på strategisk prioriterede områder ved gennemførelse af reviews, jævnfør anbefaling 2.

Rådgivningsgruppen anbefaler på den baggrund, at der i udviklingen af en strategi for implementering af ny viden fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter særligt lægges vægt på følgende:

Anbefaling 7

Ministeriet for Børn og Undervisning skal i relation til udviklingen af en strategi for implementering af ny viden fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter særligt have fokus på følgende:

- At resultaterne af alle relevante nationale forsøgs- og udviklingsprojekter offentliggøres på en hjemmeside, der struktureres efter projekternes tematiske relevans og generaliserbarhed.
- At der også i forhold til resultater fra nationale forsøgs- og udviklingsprojekter foretages en saglig vurdering af, om der skal foretages en mere aktiv vidensspredningsindsats, og eventuelt hvilke implementeringsinitiativer der kan anbefales på baggrund af de foreliggende resultater.
- At alle relevante vidensaktører indtænkes i vidensspredningen med bedst mulig arbejdsdeling i forhold til målgrupper.
- At der anvendes en vifte af relevante kanaler for formidling og implementering af ny viden som eksempelvis ny national lovgivning og vejledning, hjemmesider, nyhedsbreve og tidsskrifter, læremidler, uddannelses tilbud og nye forsøg, der tester forskellige implementeringsstrategier.

Med afsæt i anbefalingen gør rådgivningsgruppen opmærksom på, at et effektivt samspil mellem børne- og undervisningsområdets vidensaktører er en væsentlig forudsætning for vidensspredning og implementering af ny viden i skolen, i kommunerne og i professionshøjskolernes uddannelsesaktiviteter mv. Det er også væsentlig, at der kontinuerligt sker en udvikling af de forskellige kanaler for formidling og implementering af ny viden. Dette er i sig selv et område, der kan være genstand for forsøg.

3.4. Organisatorisk forankring, udvikling og drift

Der foreslås i ovennævnte anbefalinger en række ny tiltag, der kan bidrage til en ønsket ændring af praksis, når det gælder arbejdet med forsøgs- og udviklingsprojekter på Ministeriet for Børn og Undervisnings område.

Mange af disse anbefalinger kan ikke gennemføres uden en meget aktiv og målrettet indsats fra Ministeriet for Børn og Undervisning. Ministeriet for Børn og Undervisning bør nøje overveje, hvor i ministeriets organisation ansvaret for en national vidensstrategi på ministeriets område forankres. Det er vigtigt, at den organisatoriske forankring sikrer tværgående koordinering og samarbejde på tværs af mini-

steriets områder og fokus på sammenhængende indsatser. Det er også væsentligt, at der tages stilling til, om den ansvarlige enhed har de nødvendige kompetencer til at løfte opgaven.

Uden en klar ansvarsplacering og et vedvarende ledelsesfokus er der risiko for, at den ønskede forandring af praksis udebliver.

Det er desuden væsentligt, at Ministeriet for Børn og Undervisning løbende evaluerer, hvad der er kommet ud af gennemførte forsøgs- og udviklingsprojekter. Dette kan gøres ved en såkaldt value for money-evaluering, jævnfør anbefaling 8, der afdækker effekterne i forhold til de medgåede omkostninger. Ved effekter forstås, i hvilket omfang projektet kan give anledning til resultater og forandringer i praksis, og viden om de implementeringsmæssige barrierer, der kan forventes.

Anbefaling 8

Ministeriet for Børn og Undervisning bør beslutte, hvor i ministeriet ansvaret for en national vidensstrategi og udviklingsopgaverne i relation til de nationale forsøgs- og udviklingsprojekter forankres organisatorisk.

Det vil være relevant for ministeriet at foretage en value for money-evaluering med passende mellemrum, der om muligt på tværs af evalueringer sammenligner, hvad der er kommet ud af gennemførte forsøgs- og udviklingsprojekter

Bilag 1. Rådgivningsgruppens sammensætning

Rådgivningsgruppen om guidelines for Ministeriet for Børn og Undervisnings forsøgs- og udviklingsmidler er sammensat af følgende medlemmer:

- Direktør Mette Wier, Anvendt KommunalForskning (formand)
- Direktør Torben Buse, Krevi – Det Kommunale og Regionale Evalueringsinstitut
- Direktør AgiCsonka, Danmark Evalueringsinstitut
- Forskningschef Ole Gregersen, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Professor Anders Holm, Aarhus Universitet
- Professor Michael Rosholm, Aarhus Universitet
- Professor Dorte Bleses, Syddansk Universitet
- Forskningschef Andreas Rasch-Christensen, VIA University College
- Forskningschef Lise Tingleff Nielsen, Professionshøjskolen UCC

Krevi har umiddelbart før første møde i rådgivningsgruppen meddelt, at Krevi ikke har mulighed for at deltage i rådgivningsgruppens arbejde.

Bilag 2. Forslag til guidelines for folkeskolens forsøgs- og udviklingsmidler fra Skolerådets formandskab

1	Når der gennemføres projekter på folkeskolens område for nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør formålet altid være at udvikle praksis- og anvendelsesorienteret viden om elevernes læring, udvikling og trivsel.
2	Den viden, der kommer ud af nationale forsøgs- og udviklingsmidler, bør kunne generaliseres og anvendes til gavn for hele folkeskolen.
3	<p>Ministeren bør formalisere inddragelsen af praktikere fra skoler og kommuner, forskere og andre interessenter forud for ministerens valg af indsatsområder for projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler.</p> <p>Det kan gøres ved, at</p> <ul style="list-style-type: none"> • der etableres en internetbaseret database for lokale udviklingsprojekter • der afholdes et årligt symposium om centrale temaer, <ul style="list-style-type: none"> • hvor lokale og nationale projekter præsenteres • hvor nye udviklingsbehov identificeres • hvor kommuner, skoler, professionshøjskoler, forskningsinstitutioner med flere har mulighed for at finde sammen om fremtidige forsøgs- og udviklingsprojekter.
4	På baggrund af denne inddragelse bør ministeren træffe beslutning om, hvilke indsatsområder der skal afprøves i nationale forsøgs- og udviklingsprojekter. Det bør prioriteres at vælge få, store projekter.
5	<p>Ministeren bør nedsætte en rådgivningsgruppe bestående af praktikere fra skoler og kommuner og forskere, som skal rådgive og støtte udformningen af krav til projektansøgninger.</p> <p>Rådgivningsgruppen bør udvælges, så den har kompetencer inden for og kendskab til det praktiske arbejde på det valgte indsatsområde, hvad der kan implementeres i praksis samt forskningsmæssige metoder, der kan sikre generaliserbar viden om elevens læring, udvikling og trivsel.</p> <p>Grundlaget for rådgivningsgruppens arbejde bør være disse guidelines.</p>
6	<p>Rådgivningsgruppen bør foretage en faglig vurdering af projektansøgninger i forhold til deres beskrivelse af indsatsen, herunder</p> <ul style="list-style-type: none"> • den forandringsteori, som projektet udarbejdes på baggrund af • hvad projektet indebærer af støtte og forpligtelser for de deltagende kommuner og skoler.
7	<p>Rådgivningsgruppen bør også foretage en faglig vurdering af projektansøgninger, i forhold til i hvilken grad de vil resultere i praksis- og anvendelsesorienteret, generaliserbar viden om elevernes læring, udvikling og trivsel, herunder</p> <ul style="list-style-type: none"> • det metodiske designs evne til at tilvejebringe denne type viden • hvordan projektet kan udbredes efterfølgende, hvis resultaterne er positive.
8	På baggrund af de faglige vurderinger af projektansøgningerne bør rådgivningsgruppen indstille projekter til ministeren til gennemførelse. Ministeren bør på den baggrund træffe beslutning om udmøntning af projekter, herunder arbejdsdelingen mellem ministeriet og projektejer i forbindelse

	med projektets gennemførelse.
9	<p>For at sprede viden fra projekter finansieret af nationale forsøgs- og udviklingsmidler bør</p> <ul style="list-style-type: none"> • resultater fra projekterne være offentligt tilgængelige på formaliseret vis for eksempel i form af en internetbaseret database • de projektansvarlige forpligtes til at komme med anbefalinger om, hvordan resultaterne spredes – og til selv at deltage i denne formidling, for eksempel på tilbagevendende symposier.
10	Ministeren bør i samarbejde med skoler og kommuner udarbejde en strategi for vidensspredning.